

Ruster opp med støtte fra matvarekjede

Glitre Energi vurderte å redusere produksjonen ved Hensfoss kraftverk fordi opprusting ble vurdert som **ULØNNSOMT** med dagen skatteregler. Så fikk de hjelp fra en privat bedrift.

HØNEFOSS

Det lysegrønne aggregatet og den blå turbinen i krafthallen på Hensfossen kraftverk like utenfor Hønefoss dirrer så høyt at konsernsjef Pål Skjæggestad i Glitre Energi må rope for å bli hørt.

Vinylgulvet minner om et rettrokket fra 1940-tallet. Så ble da også anlegget, der Drammen kommune og kommuneide Vardar AS eier halvparten hver, satt i drift i 1946.

- Glitre Energi eier 20 vannkraftverk. Alle spiller en viktig rolle for å oppnå kutt i klimautslippene, roper Skjæggestad.

Kraftverk som Hensfossen er én av grunnene til at regjeringen ba et ekspertutvalg vurdere om beskatningen hindrer at samfunnsøkonomisk lønnsomme tiltak i vannkraftsektoren blir gjennomført.

Norge har 1.600 vannkraftverk som dekker 96 prosent av strømforbruket i landet. Nær halvparten av kapasiteten ble bygget før 1970. Nå trenger kraftverkene oppgradering for totalt 125 milliarder kroner fram mot 2050, ifølge Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

63 prosent av vannkraftpotensialet i Norge er bygget ut, mens 23 prosent er vernet. Derfor kan det være mye å hente på å oppgradere og bygge ut eksisterende kraftverk.

Hvor mye kraft oppgraderinger kan gi, er det uenighet om. NVE anslår 5-6 TWh, mens professor Leif Lia ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) beregner potensialet til 22-30 TWh. Det er like mye strøm som all planlagt norsk vindkraft på land.

- Dobbel skatt siden 2007

Å fjerne inntektene som kommuner og fylker har fra vannkraftverk, og øke skatten som går til staten, er den meste effektive måten å stimulere til investeringer på, mener ekspertutvalget som utredet vannkraftbeskatningen - Sanderud-utvalget.

Forslaget er en total kortslutning, mener kraftprodusenter og kraftkommuner. Årsaken er måten grunnrenteskatten, som skulle være skatt på superprofitt, har fungert på siden 2008. Da endret Finansdepartementet innretningen på skatten.

- Kort forklart har skatten gått fra å omfatte ekstraordinære overskudd til å spise av det som må regnes som normalavkastning i enhver bedrift. Det skyldes først og fremst at frinntektsren-

ADVARER
Noen kraftverk betaler til og med grunnrente selv om de går med underskudd

Pål Skjæggestad, konsernsjef i Glitre Energi

ten som skal skjerme ordinære overskudd fra grunnrenteskatt, er blitt så lav at den ikke dekker kostnadene, sier næringspolitisk rådgiver Magne Fauli i bransjeorganisasjonen Energi Norge.

Skjæggestad har merket endringen.

- Vi betaler grunnrente også på normalt overskudd. Noen kraftverk betaler til og med grunnrente selv om de går med underskudd, sier han.

- Ikke lønnsomt

Kraftbransjen mener at oppgraderinger er samfunnsøkonomisk lønnsomme, men blir bedriftsøkonomisk ulønnsomme på grunn av grunnrenteskatten. Det innebærer at kraftverkene ikke våger å sette i gang med oppgradering.

Ifølge Energi Norge gjelder dette blant andre Vrenga kraftverk i Numedal og Jøssang kraftverk ved Prekestolen. Og Hensfossen, der det første aggregatet fra 1946 er byttet ut, men andre fra 1950 og 1961 har lenge sunget på det siste verset.

Glitre Energi har vurdert tre alternativer for kraftverket:

1 Rehabiliterer begge aggregatene for 30 nye år.

2 Rehabiliterer ett aggregat og la det andre gå til det stopper. Når produksjonen da kommer under 10 megawatt, som er skattedefinisjonen på et lite kraftverk, slipper Hensfossen å betale grunnrente.

3 Bygge nytt kraftverk som kan gi 20 prosent produksjonsøkning.

Konklusjonen var at det ville være bedriftsøkonomisk mest lønnsomt å nedskalere. Årsaken er at kraftverk under 10 MVA ikke betaler grunnrenteskatt. San-

derud-utvalget foreslo å innføre grunnrenteskatt på små vannkraftverk, men det har regjeringen avvist.

Glitre Energis beregninger viser at å bygge et nytt kraftverk ville vært den samfunnsøkonomisk beste løsningen. Dette hadde også vært best bedriftsøkonomisk dersom innretningen på grunnrenteskatten hadde vært som før 2007.

Konklusjonen for Hensfossen ble en mellomløsning der den gamle kraftstasjonen og begge kraftaggregatene blir rehabilitert. Det kan forsvareres bedriftsøkonomisk fordi matvarekjeden KIWI, som ønsker å bidra til det grønne skiftet, har spyttet inn 11,5 millioner kroner.

- Det er helt fantastisk at vårt samarbeid med KIWI her bidrar til å sikre store samfunnsmessige verdier, sier Skjæggestad.

Han mener det ikke er utgiftene til kommuner og fylker som hindrer kraftverkene i å reinvestere.

- Investeringene gjelder hovedsakelig vedlikehold og opprustning uten ytterligere reguleringer. Det vil ikke gi økte kostnader for kraftverkene fordi investeringer i fornyelse og utvidelser normalt ikke gir rett til mer konsesjonskraft eller konsesjonsavgifter.

Daglig leder Niklas Kalvø Tessen i Kraftfylka er enig med Skjæggestad.

- Konsesjonskraften vil nesten ikke merkes på bunnlinjen for nye kraftprosjekter, mens grunnrenteskatten beskatter mer enn bare superprofitten. Mange kraftprosjekter går derfor med tap i startfasen, og det hindrer investeringsbeslutninger, sier han.

Leder av ekspertutvalget Per Sanderud forsvarer de foreslåtte skattektene.

- Konsesjonskraftordningen og konsesjonsavgiften har størst negativ virkning på selskapenes inntekter til å investere i lønnsomme kraftprosjekter fordi dette er skatt som er lagt på omsetningen, og ikke overskudd, sier han.

- Men kraftselskapene betaler også grunnrente av normal avkastning?

- Ja, det er helt rett, og det er relevant å diskutere hvor tung skatteinverden skal være totalt sett. Men vi er opptatt av selve utformingen på skattene.

Ifølge Finansdepartementet er det ikke klart når regjeringen vil fatte vedtak i saken.

BERIT ALMENDINGEN, 480 33 259
berit@kommunal-rapport.no
MAGNUS KNUSTEN BJØRKE, FOTO

- Det er helt fantastisk at vårt samarbeid med KIWI her bidrar til å sikre store samfunnsmessige verdier, sier konsernsjef Pål Skjæggestad, her i krafthallen på Hensfoss sammen med kommunikasjonsjessje Ragnhild Ask Connell.

Turtelleren på turbinen skal skiftes ut.

Rørgaten som leder vannet inn til Hensfoss Kraftstasjon.

Strømmen som går ut til abonnentene skal sikres.

Skatter og avgifter fra vannkraftverk til det offentlige

Forslaget fra Sanderud-utvalget innebærer at inntektene fra vannkraft til det offentlige skal være de samme, men fordelingen skal endres.

Inntekt til kommuner og fylker

Konsesjonskraft: Eiere av større vannkraftverk må levere en andel av kraften til kommuner som er berørt av kraftutbyggingen. Lovverket bestemmer prisen. Retten til konsesjonskraft er begrenset til det alminnelige behovet som kommunen har for elektrisitet. Resten av kraften

går til fylkeskommunen. Kommuner og fylker har 1,4 milliarder kroner i inntekt fra konsesjonskraft per år som Sanderudutvalget foreslår å fjerne.

Konsesjonsavgifter

Gir kommunene kompensasjon for generelle skader og ulemper som ikke blir kompensert på annen måte. Avgiften skal også gi kommunene rett til en andel av verdiskapningen. Deler av denne avgiften går også til staten. Kommunene kan ikke bruke konsesjonsavgifter fritt. Den skal fortrinnsvis anvendes i næringslivet i distriktet, i tråd med vedtekter som

skal godkjennes av Fylkesmannen. Inntekten fra konsesjonsavgiften er 0,8 milliarder kroner som Sanderud-utvalget vil fjerne.

Eiendomsskatt:

Utvalget vil endre måten eiendomsskatten blir beregnet, slik at den i større grad samsvarer med de generelle reglene for eiendomsskatt for eldre kraftverk vesentlig, der store deler av investeringen er avskrevet. Kommuner har 1,8 milliarder kroner i inntekt fra eiendomsskatt fra vannkraft per år.

Naturressursskatten:

Skal kompensere for alternativ bruk av naturen lokalt. Kraftselskapene kan trekke denne skatten fra overskuddsskatten til staten. Skatten beregnes per kraftverk og samordnes med overskuddsskatten slik at summen av naturressursskatt og overskuddsskatt ikke overstiger 27 prosent av det skattbare overskuddet. Satsen er ikke justert siden 1997 og er en del av inntektsutjevningen mellom kommunene. Utvalget har ikke et konkret forslag for endring for naturressursskatten, men sier at hvis regjeringen vil opp-

rettholde en uendret samlet fordeling av inntekter mellom stat, kommuner og fylkeskommuner, må naturressursskatten økes fra 1,3 til 4,6 øre per kWh.

Skatt til staten

Grunnrenteskatt: Grunnrenteskatten er 35,7 prosent og kommer i tillegg til den ordinære inntektskatten på 23 prosent. Utvalget vil øke grunnrenteskatten til 39 prosent.

Kilde: Kraftskattutvalget og Kraftfylka